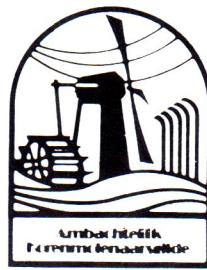

Van

Haver Tot Gort

AMBACHTELIJK KORENMOENAARSGILDE

Uitgave Ambachtelijk Korenmoenaarsgilde, Postbus 3086, 3101 EA Chiedam
Juli/augustus/september - Nummer 113 - Verschijnt tweemaandelijks

In de periode 1990-1992 verdwenen in ons land 134 bakkersbedrijven. Daarvan zaten er 7 in de kring van de grote bedrijven, die met de computergestuurde baklijnen en de gaasmatovens. De resterende 127 waren bakkerijen die in de volksmond het predikaat 'warme bakker' hebben gekregen.

Voor het platteland wordt geplaagd met een teruggang. Frappant is dat de broodmarkt niettemin groeit. De supermarkten en de broodfabrieken winnen terrein, terwijl de warme bakker steeds meer veren moet laten. En dat is een droevig lot voor de natuurlijke bondgenoot van de ambachte-

lijke wind- en waterkorenmoenaar.

Elders in dit nummer zet A. Pandsel een heleboel punten op de i wat de Nederlandse bakkerij aangaat. Hier mag wel eens worden vastgesteld, dat onze belangrijkste afnemers – de ambachtelijke bakkerij – zich ook zelf de kaas van het brood laten eten. Het is in feite onbegrijpelijk, dat met een zo duidelijk te trace-

De kaas van het brood

ren neergang de warme bakkerij niet bij machte is een eigen offensief te ontwikkelen. In 1990 is het nog eens geprobeerd om alle warme bakkers op een rij te krijgen. Er was een vereniging opgericht, De Winkelbakker, die een promotie- en reclamecampagne van de grond zou brengen. De actie ging smadelijk ten onder door de onderlinge verdeeldheid en de laksheid van allerlei clubs die in de bakkerswereld eigen stokpaarden berijden.

Zoiets is jammer. En misschien ook leerzaam. Het is nu eenmaal noodzaak te werken aan je goede naam. Ook voor de korenmoenaar geldt dat. Laat het te merken zijn aan de opkomst tijdens de WOEB-vergadering, 15 september, in Amersfoort.

JAARVERSLAG '92

1992 was het jaar van "Innomill" en het "Schild". Werd in dit jaar het fiat gegeven door het algemeen bestuur om tot de oprichting van "Innomill" over te gaan, de goedkeuring om het embleem op het schild in licentie te gaan geven is er nog steeds niet. Het bestuur werd zelfs tweemaal terug gefloten door de ledenvergadering. "Innomill" is opgestart, er komen een bestuur en statuten en de club gaat financieel onafhankelijk van het A.K.G. draaien. Dit alles kreeg zijn beslag in januari 1993.

In 1992 zijn verschillende projecten opgestart, zoals een verzekeringspakket door van Elten Arnhem. Dit is niet uit het meelstof gekomen mede door de langlopende contracten met andere maatschappijen.

De nieuwe cursus Vakmolenaar gaat het najaar 1993 weer van start in een gewijzigde vorm. Hiervoor zijn de besturen van het A.K.G. en het Gilde van Vrijwilligers bij elkaar geweest en hebben de beide commissies het een en ander geregeld.

Het boek met de titel "Het Nederlands Malend Korenmolen boek" is opgezet en krijgt zijn vaste vorm. Het ligt in de bedoeling het boek een week voor de Nationale Molendag te presenteren.

De commissie (her)ballotage is opgericht, maar heeft als zodanig nog niet gewerkt. Dit houdt mede verband met de problemen rondom het schild in licentie. Wel zijn er in 1992 vier mensen voor gezel geballoteerd, van wie er één werd afgewezen.

Drie nieuwe leden

Het dagelijks bestuur heeft zich het meest bezig gehouden met het schild, maar ook met het oplossen van problemen met die leden die zich niet geheel aan de regels hielden, zowel op financieel gebied en de graanronde als op andere terreinen. Daardoor hebben de heren Limbeek en Bökkers zich als lid teruggetrokken.

Toch hebben zich weer drie nieuwe leden aangemeld, zodat het bestand per 31 december er aldus uitziet: 25 meester-molenaars, 46 gezel-molenaars, 9 leerling-molenaars, 1 buitengewoon lid, tot een totaal van 81 leden.

Dhr. Jochijms Sr. hebben wij op de voorjaarsvergadering te Wervershoof benoemd tot buitengewoon lid. Dhr. Jochijms is een man van het eerste uur

en heeft veel tijd en energie in het A.K.G. gestoken.

Het dagelijks bestuur is in 1992 veranderd met het toetreden van Dhr. G. Amersfoort als penningmeester nadat Dhr. C. den Uyl was afgetreden.

Het algemeen bestuur is driemaal bijeen geweest. In het algemeen bestuur heeft Dhr. van Ham zitting genomen.

Boer, molenaar, bakker

De Woeb vergadering is eenmaal bij elkaar geweest, op 22 oktober 1992. Daar werd besloten de poster "boer-molenaar-bakker" te continueren maar dan met de mannetjes in een andere omgeving. Toch valt de verkoop wat tegen. Ook zal de volgende vergadering wat eerder gehouden worden en wel op 15 september 1993. De kalender is en blijft een succes, zodat ook nu weer voor "de kalender" gekozen werd.

Nog steeds geen duidelijkheid over schild in licentie

We hebben ook weer een graankeuringsronde gehad waarvan iedereen de uitslag thuis heeft gekregen. Er was tevens een overzicht bijgesloten zodat een ieder zijn analyse kon vergelijken. Het laboratorium doet z'n werk, maar om er toch meer bekendheid aan te geven zal er in 1993 een studiemiddag aan gewijd worden.

"Van Haver tot Gort" is zes keer verschenen en krijgt een steeds betere inhoud. Het blad is overzichtelijk, goed verzorgd en leest plezierig. Het verdient dan ook alle lof.

Er is eenmaal een studiemiddag geweest die helemaal in het teken stond van "Innomill". Aan de hand van duidelijke brochures werd het een en ander uitgelegd. Inmiddels is "Innomill" een feit en laten wij hopen dat dit initiatief bij zal dragen aan een verbreding van het marktaandeel en aan kennis in het algemeen.

Rond Inkoop/keuring was het stil. Indien nodig kan de werkgroep aan het werk, maar dan moet er door de deelnemers om verzocht worden.

Dagje uit

Het 'Dagje Uit' was een groot succes. 28 deelnemers kwamen overal vandaan om zich met een bus, met ondergetekende aan het stuur, te laten rondrijden door de Betuwe. De molen "Op Hoop van Beter" en de "Zwaan" te Lienden werden aangedaan, zoals ook het Heemkundig Museum en de ooievaarskolonie. Na het nuttigen van een goede lunch, reden we naar Amerongen, waar we de sluizen met daaraan verbonden de elektriciteitscentrale hebben bezichtigd. Op een gegeven moment liepen wij 15 meter onder de waterspiegel van de ene naar de andere kant. Het was alles erg interessant. Het was dan ook een zeer geslaagde dag.

Tot slot: molenaar ben je of je bent het niet. Als je op de maalzolder bezig bent en je hoort de stenen zingen, dan voel je je molenaar, één met de molen. Alleen er komt nu zoveel bij, het is steeds weer vechten voor een goede baktarwe, vechten voor afzet, vechten tegen instanties die letterlijk en figuurlijk je de wind uit de zeilen halen. Je moet nu een goede manager zijn om je gezin te eten te geven.

De tijd hebben we wel of niet mee. De tijd zal het ons leren. Wel zullen we alert moeten blijven, feeling houden met het gilde. Reclame, wetgeving, marketing, overdragen van vakmanschap, het uitwisselen van ervaringen. Wat we in het Gilde stoppen moet er ook uit komen. Met z'n allen kunnen we een heleboel.

Ik wens ons allen een goede maalwind.

Bert v.d. Voet

BEDRIJF

Uit je klachten groeien

In het vorige nummer werd in deze column meelkwaliteit omschreven als 'de geschiktheid van een meelproduct voor het gebruiksdoel'. Het grote belang van systematische aandacht - zorg - voor de totale produkt- en bedrijfskwaliteit werd naar voren gebracht. Deze keer wil ik een zeer interessant instrument aanbieden waarmee grote stappen voorwaarts kunnen worden gezet op dat kwaliteitspad. Dat instrument is het klachtenboek. Een praktijk voorbeeld laat de werking hiervan zien.

Bakker Bakker uit Oventje klaagt per telefoon over de kleur van onze molenbloem. De laatste paar keer is de bloem veel witter geweest dan hij daarvoor gewend was. Hij voegt nu wat roggebloem toe, maar dat helpt niet genoeg. Zijn brood onderscheidt zich onvoldoende van waterwit.

Op de molen wordt nu genoteerd de naam van de bakker, de datum, de aard van de klacht en de ernst van de klacht. Onder het laatste hoofdje komt 'ernstig' te staan, want de bakker kan, wanneer wij in gebreke blijven, de afname van onze bloem staken. Aan de bakker wordt meegedeeld, dat zijn klacht wordt onderzocht en dat hij binnen een week van ons zal horen.

Op het formulier staat als voorlopige conclusie: 'klacht waarschijnlijk terecht; op kleur is nooit gelet'. Onder het hoofd onderzoeken wordt ingevuld: a) hebben andere bakkers dezelfde ervaring? b) zo ja, kunnen we een grover gaas in de buil plaatsen en daardoor een iets stippiger/grauwer bloem krijgen met behoud van de bakaard?

Na een rondje bellen blijken vijf van de negen andere bloem-afnemers dezelfde ervaring te hebben als hun collega die geklaagd heeft, maar zij tillen er niet zwaar aan.

Een reserve builraam wordt met griesgaas bespannen en in het bloemvak gezet. Resultaat is een zichtbaar grauwere bloem, plus een hogere uitmaling! Precies een week later wordt bakker Bakker gebeld en hem wordt voorgesteld een proef te nemen met de verbeterde bloem. Nog weer een week later

belt hij zelf zeer content op. 'Zo houden, mannen. Dit is tenminste een echt molenwit!'

In het boek wordt bij de eindconclusie opgeschreven: 'klacht verholpen. Bloem goed, volgens telefonische mededeling, d.d.....' Onderaan het formulier komt bij aanpassingen te staan: 'voortaan molenbloem maken met griesraam in het bloemvak'.

Waar heeft deze klacht nu feitelijk toe geleid? Een min of meer toevallige werkwijze (soort stenenscherpstel, tarwekeuze, uitmaling, maaswijdte, builgazen, enzovoort) is uitgegroeid tot een methode, waarvan de invloed op en de tolerantie ten aanzien van de bloemkleur bekend en beheerst zijn. Mocht een grote factor veranderen (zoals hier met de tarwe enkele weken eerder het

geval was), dan is men alert op de mogelijke gevolgen voor de bloemkleur en is er een middel aanwezig - het builgaas - om zondig bij te sturen.

'Groeien door klachten' is iets waaraan ik grote waarde ben gaan hechten. Het is een middel bij uitstek om bedrijfsblindheid tegen te gaan. Het gezegde, dat de klant altijd gelijk heeft, gaat beslist niet in elk geval op, maar door consequent elke klacht serieus te nemen, goed vast te leggen en te onderzoeken, groei je. Je krijgt steeds meer inzicht in kwaliteitsaspecten van je producten, welke er sterk van zijn en welke zwakker of minder geschikt. Door de druk van een klacht word je gedwongen systematisch en gemotiveerd te werken en heb je een zorg minder.

A.Pandse

Van de secretaris

De Algemene Najaarsledenvergadering wordt verschoven van woensdag 17 nov. naar maandag 15 nov. en zal worden gehouden in het congrescentrum "De Eenhoorn" te Amersfoort, Kon.Wilhelminalaan 33, recht tegenover het station.

De WOEB vergadering, met aanslui-

tend een studie-object, zal op 15 september in Amersfoort, zelfde locatie, aanvang 13.30 uur gehouden worden.

Het 'Dagje Uit' is op 4 oktober en zal gaan naar de Biesbosch. Varen met een lunch aan boord. Verdere mededelingen volgen.

Tony Moes, geballoteerd gezelschap, wil nu op zijn molen "De Leeuw" in Bathmen geballoteerd worden. Hij heeft de molen maalvaardig en is daar elke zaterdag al druk bezig.

ZO LIGT ONZE B

De ambachtelijke bakkerij vormt de belangrijkste afzetmarkt voor de meelprodukten van de ambachtelijke korenmolenaars. Het leek de redactie nuttig deze markt eens in kaart te brengen. Ook worden enkele ingrijpende structurele ontwikkelingen aangegeven die hun consequenties voor de molenaars kunnen hebben. Voor de feiten en de grafieken is geput uit het branchebrede rapport 'De structuur van het bakkersbedrijf in Nederland' 1992, een uitgave van de Nederlandse Bakkerij Stichting.

1. Aantal bakkers-bedrijven

De nog steeds groeiende Nederlandse bevolking biedt geen toekomst aan een daarmee gelijk opgaand, en dus groeiend, aantal bakkerijen. In tegendeel, het aantal bakkerijen, op te vatten als productieplaatsen waar brood wordt gebakken, daalt voortdurend. De laatste jaren verdwijnen tussen de 100 en 150 ovens. (Grafiek 1)

Het verloop van deze daling is lang niet overal gelijk. Plattelandsgebieden vertonen een sterke teruggang, de vier grote steden daarentegen een (interessante) groei in het aantal bakkerijen. (Grafiek 2)

De genoemde groei van het aantal bakkerijen in de vier grote steden gedurende de laatste tweejaarlijkse periode betreft vooral vestigingen van allochtone bakkers, met name van Turkse en Marokkaanse bakkers. Daar mogen Innomillers wel op letten!

Interessant, mede in het licht van de verdeling van het aantal in bedrijf zijnde ambachtelijke korenmolens over ons land, is de verdeling van het aantal bakkerijen — groot en klein — per provincie. (Kaart 3)

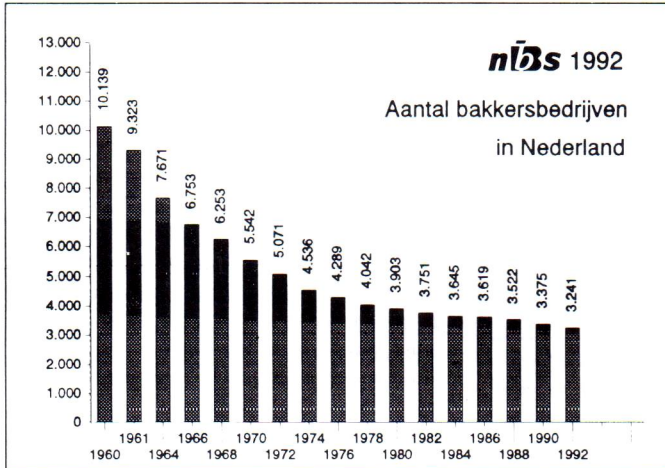
Meer reliëf geeft nog een andere grafiek, waarin het gemiddelde aantal inwoners per bakkerij in elke provincie is weergegeven. Het verschil tussen Zeeland en Flevoland is opmerkelijk, hoewel het aantal inwoners per vierkante kilometer niet zo veel verschilt. (Grafiek 3).

Misschien nog belangrijker dan de si-

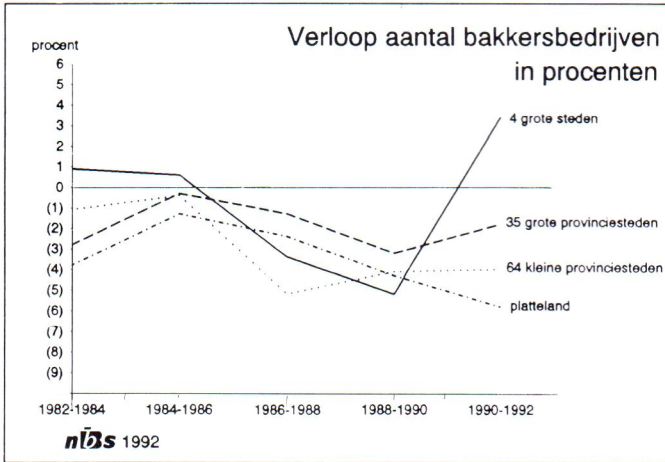
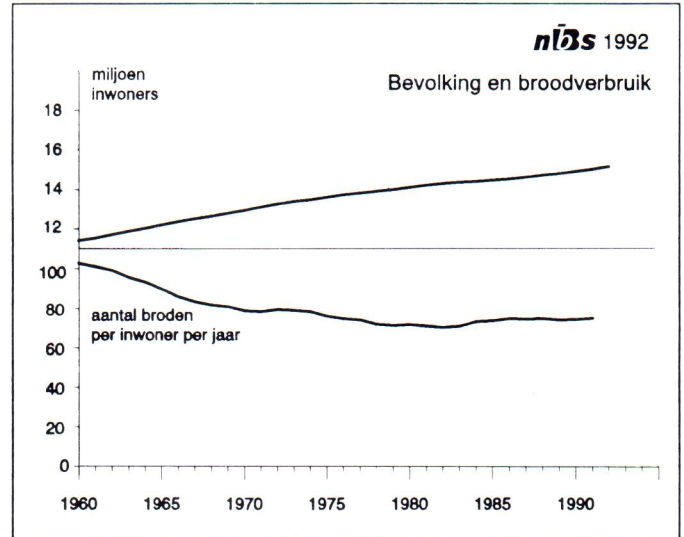
in de ambachtelijke bakkerij

OTERHAM ERBIJ

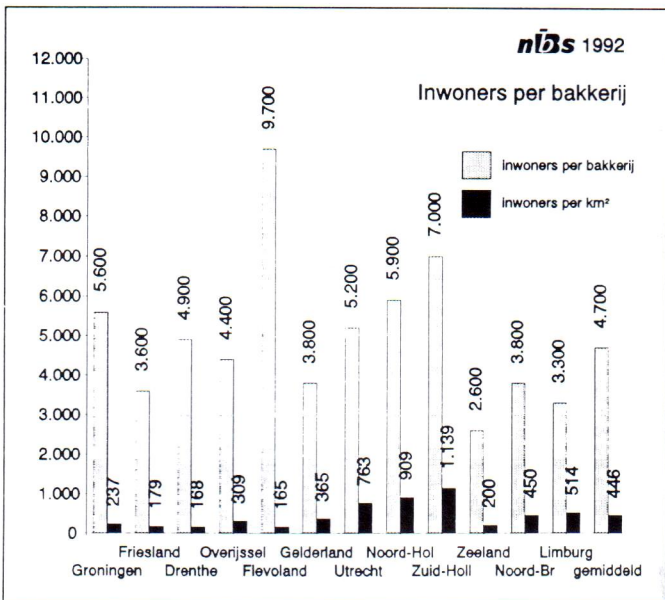
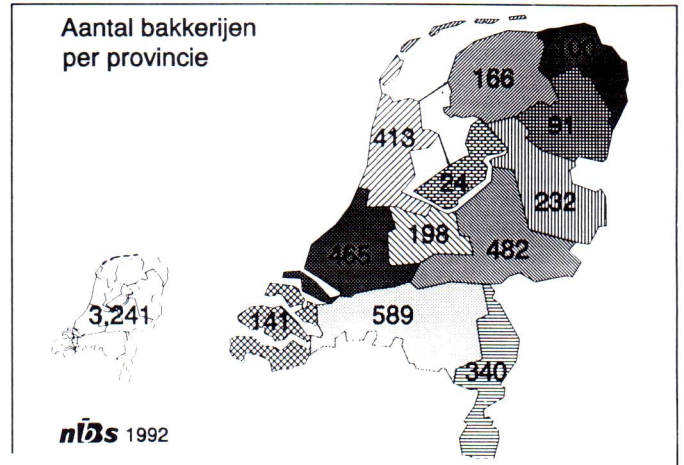
Grafiek 1

Grafiek 4

Grafiek 2

Grafiek 3

	bakkerijen medio 1992	inwoners per bakkerij	inwoners per km²	daling aantal bakkerijen		daling in % 1982-1992	bevolkingsaanwas in % per jaar
				1990-1992	1982-1992		
Groningen	100	5.600	237	8	26	21	0,2
Friesland	166	3.600	179	11	35	17	0,2
Drenthe	91	4.900	168	4	19	17	0,5
Overijssel	232	4.400	309	14	40	15	0,6
Flevoland	24	9.700	165	+ 2	+ 6	+ 33	5,0
Gelderland	482	3.800	365	28	92	16	0,7
Utrecht	198	5.200	763	8	15	7	1,1
Noord-Holland	413	5.900	909	7	58	12	1,0
Zuid-Holland	465	7.000	1.139	27	89	16	0,8
Zeeland	141	2.600	200	8	32	18	0,5
Noord-Brabant	589	3.800	450	14	55	9	0,8
Limburg	340	3.300	514	7	55	14	0,5
gemiddeld	3.241	4.700	446	134	510	14	0,8

BROODVERBRUIK PER AFZETKANAAL (HUISHOUELIJK VERBRUIK)					
	1987	1988	1989	1990	1991
levensmid- delenbedrijf	53.9	54.3	54.4	55.6	56.1
bakker	42.9	42.3	41.9	40.0	38.4
bakkers- winkel	31.3	31.2	31.3	31.9	31.2
bakker aan de deur	11.6	11.1	10.6	8.1	7.2
overig	3.2	3.4	3.7	4.4	5.5
speciaal- zaken	0.6	0.8	0.9	1.1	1.8
markt	1.7	1.7	1.9	2.3	3.1
diversen	0.9	0.9	0.9	1.0	0.6
totaal	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

tuatie van 1990-1992 is de ontwikkeling in de jaren 1982-1992. Zoals het schema aangeeft groeit de bevolking het sterkst in de randstedelijke provincies. Echte plattelandsprovincies, met uitzondering van Flevoland, vertonen weinig bevolkingsgroei maar evengoed (of even slecht) een dalend aantal bakkers. (Schema A)

Overigens is een verontrustend gegeven de relatief sterke achteruitgang van het aantal bakkerijen in de laatste twee jaar vergeleken met de tienjarige periode. Over heel Nederland genomen was er in de periode 1982-1992 een daling van 510, waarvan de laatste twee jaar 134 bedrijven voor hun rekening namen. Kijk je naar het platteland (niet in het schema) dan is de verhouding nog

PRODUKTIE-AANDEEL AANTAL GROOTBEDRIJF IN % BEDRIJVEN		
1982	41	119
1984	42	111
1986	41,5	109
1988	42	114
1990	44	111
1992	47,5	104

almerender: 367 bedrijven in tien jaar, in de laatste twee jaar 115 stuks.

2. Broodverbruik

Uit de ontwikkelingen in het aantal bakkerijen valt een duidelijke tendens naar schaalvergroting op te maken. Die tendens spreekt nog meer als we zien, dat de totale broodmarkt groeit. (Grafiek 4)

Die groei gaat blijkbaar ten koste van de bakker op het platteland. Daarin is de verschuiving in het aankoopgedrag van grote invloed. Het schema laat heel duidelijk de veranderingen zien. (Schema B)

Het marktaandeel van de supermarkten groeit ten koste van de bakkers en broodbezorgers. Maar de situatie ligt gemiddeld nog ongunstiger voor de warme bakkers, aangezien het marktaandeel van de broodfabrieken in de totale productie ook sterk is toegenomen. De groei in het levensmiddelenkanaal komt geheel ten goede aan de broodindustrie, met hier en daar enige nuance. (Voor een beter begrip: als grootbedrijf wordt een bakkerij beschouwd als ze meer dan 15000 kilo meel/bloem per week verwerkt en een balancel- en/of gaasmatoven heeft.) (Schema C.)

Uit allerlei gegevens is op te maken dat de 'warme bakker', dus het midden- en kleinbedrijf, vooral afzet in eigen winkels en verder levert aan cateraars, kantines en instellingen e.d. en in maar geringe mate aan supermarkten. Dit hangt waarschijnlijk nauw samen met de grootschalige inkoopstructuur daarvan, zoals bijvoorbeeld een Albert Heijn.

A.Pandsel

ROOSE

Leuk!

Denkt u ook altijd zo mee over het wel en wee van het AKG? Nee? Dan komt het waarschijnlijk omdat u het te druk heeft met uw eigen beslommeringen. Dat is enerzijds een goede zaak, maar anderzijds ook een kwalijke: op deze wijze onthoudt u zich namelijk van enige medewerking wat betreft Ons Eigen Belang: Het belang van de vereniging dus. En zo gaan uw gedachten volledig voorbij aan prangende vragen zoals: waarom valt de aftrek van het "Boerbakker-molenaar-affiche" zo tegen?

Laat ik daarom mijn column eens geheel in dienst stellen van deze vraag. Daartoe nemen we eerst het affiche zélf onder de loupe. Aan het ontwerp kan het niet liggen: het meesterlijk drietal straalt als nooit tevoren in vrolijke kleuren, te midden van een ongerept, golvend graanveld en onze prachtige windkorenmolen fungeert als zeer aantrekkelijke blikvanger. Als ik het in één woord zou moeten omschrijven, zou ik zeggen: **LEUK!** Dat is dan gelijk de spijker op de kop, want wij hebben namelijk van "leuk" ons imago gemaakt en dat is destijds niet voor niets gedaan. Immers, de publieke opinie (waar we het per slot van rekening van moeten hebben) associeert ons vak in het algemeen met **leuke** dingen. Vrije vogels die 's morgens eerst onbekommerd naar de lucht turen om vervolgens met hun oude, krakende molen een zakje meel te gaan malen. Aan deze opinie ontleen wij een belangrijk deel van ons bestaansrecht.

Goed, dat weten we dan ook weer. Nu de realiteit onder de loupe. Wat deed u vandaag eigenlijk? Net als ik, heeft u 's morgens eerst van die vervelende formulieren van het Productschap voor Granen ingevuld. Tijdens de koffiepauze nam u wat vakliteratuur door met daarin alarmerende berichten over de sterk verminderde teelt van baktarwe in ons land. U maakte zich kopzorgen over hinderwetvergunningen en dichtgedraaide subsidiekransen. Bij de bakkers stak u — net als ik — een zeer interessant verhaal af over wat er straks zal

gebeuren als de minimumbroodprijs vervalst (geschreven vóór 1-7-'93). Niet dat u dat weet. Niet dat ik dat weet. Niet dat de bakker dat weet, maar u was gewoon **heel serieus** met uw beslommeringen bezig. Toen u laat in de middag thuis kwam, herstelde u eerst de schade aan het werktuig dat het deze week weer begeven heeft. En vanavond gaat u nog maar wat malen, omdat het nog zo lekker waait. Door al dat harde werken bent u lang niet (meer) zo dik als u op het voornoemde affiche staat afgebeeld. Kortom: u bent niet dik en u bent niet leuk en wellicht kunt u zich daardoor steeds moeilijker associëren met ons **leuke** imago.

Ongeacht of dit gegeven daadwerkelijk (mede)veroorzaker is van de tegenvallende verkoopresultaten, wat doen we er aan om deze patstelling te doorbreken? Allereerst gaan we natuurlijk met z'n allen naar de WOEB-vergadering, alwaar we al onze briljante ideeën om-trent dit onderwerp spuien en antwoor-

den trachten te vinden op vragen als "hoe serieus kan leuk zijn zijn?" en "hoe leuk moet serieus zijn zijn?"

Vooruitlopend hierop introduceert Roose alvast een suggestie voor een nieuw "no-nonsense-affiche". Nee, de tijden van onbekommerd naar de lucht staren zijn voorbij. De harde realiteit heeft zijn intrede gedaan. Het is al lang niet meer zo leuk als vroeger. Onder de slogan "De redding is nabij" zie ik een verwoest cultuurlandschap met vormloze bouwwerken, door zure regen tot levensloze stompjes geworden bomen en aan de horizon honderden fabriekschoorstenen die onophoudelijk hun giftige gassen door de ozonlaag heenpersen. Maar... op de voorgrond maalt de windkorenmolen nog altijd onvermoeibaar en dapper voort. Een sterk vermagerde molenaar wijst met een symbolische strohalm naar zijn molen. Toch lacht hij, want diep in zijn hart vindt hij het molenaarsvak bovenal erg leuk.

Roose

Soms loopt het anders...

(Reactie op Roose)

Ergens in het wijde Zeeland, altijd maar draaiend onder de beroemde hoge luchten, staat een heel oude windmolen. In het kleine huisje ervoor woont de bejaarde molenaar met zijn vrouw. Al zo'n 45 jaar delen zij lief en leed. Helemaal verknocht zijn zij aan hun molen. Iedere bezoeker mag hem van top tot teen bekijken. Gevraagd en ongevraagd krijgt de geïnteresseerde kijker een vloed aan verhalen over zich heen. Och, daar hebben ze immers alle tijd voor.

Tot in de jaren zestig was het een goed beklante molen. Iedere boer had wel varkens, paarden en kippen. Daarna ging het echter al sneller achteruit. Het enkelvoudige meel werd mengvoeder. Daarvoor bood een andere steen, een gatensteen, uitkomst en nog later een hamermolentje.

Toen de bix opkwam moest hij het uiteindelijk afleggen tegen de coöperatie die wél een perserij kon aanschaffen. Een enkele boer bleef wel klant, maar de loop raakte eruit en alleen voor zijn eigen veertig varkens malen, dat kon nooit een vetpot worden.

Op een nacht, eind jaren zestig, stormde bij windkracht 12 het gevlucht van de molen en het duurde zes jaar voor-

dat er voldoende subsidiegevers gevonden waren om de molen te herstellen. 'Ziet u, meneer, twee van m'n drie kinderen wilden doorleren, dus veel geld om in de molen te stoppen hadden we niet'.

Tot z'n 65e werkte de molenaar voor halve dagen in de kunstmestloods van de coöperatie; alleen van de wind kon het niet. Maar de molen stond toch vol zakken en dan was er dus toch nog wat te malen? 'Precies drie zakken voor een boer. Over twee weken komt-ie te halen'. De rest was voor zijn varkens, want hij had er nog drie. 'Die varkens zullen de laatste wel zijn. Mestregels, meneer...'

De kinderen zijn goed terecht gekomen. De molenaar en zijn vrouw hebben het goed samen. Ze trekken allebei van Drees en de Zeeuwse draaipremieregeling kent immers geen maximum... De onderhoudssubsidie doet ook een duit in het zakje en toeristen vinden alles zo 'wunderschön'! Een sprookjesleven hebben ze wel niet, maar hun tevredenheid en eenvoud zijn te benijden.

Daarnaar gevraagd hebben ze geen idee van wat er na hen met de molen gaat gebeuren. 'Wel niets meer, denk', zegt hij. 'Voor veevoer hebben de molens hun tijd gehad'.

A.Pandse

Een maalinrichting voor Roemenië

Al een jaar lang wordt een Roemeens gezin ondersteund bij het opzetten van een eigen bakkerij in Roemenië. Deze ondersteuning komt van mensen uit het Friese dorp Kollum, onder wie bakker A.J.v.d.Bijl. Door Roemenië zelf te bezoeken kwam men achter de behoeften die er waren en die waren groot. Zo is reeds middels verschillende acties geld en goed ingezameld. Onder andere is via de bakkers-inkoopvereniging een complete winkelinventaris en bijna een complete bakkerijrichting verkregen. In Roemenië zelf is onder begeleiding van Kollumers een geschikt pand gevonden, dat na verbouwing en aangevuld met spullen uit Nederland tot bakkerij met winkel kan dienen.

In Roemenië is na de val van het oude regime een geleidelijke overgang in gang gezet van centraal geleide staat naar een staat met meer vrijheden in denken en doen. Maar de overgang gaat langzaam en zeker niet zonder

Bij het opzetten stuiten bakker v.d.Bijl en zijn mede-initiatiefnemers op een probleem waar men in Nederland als bakker zich geen zorgen om hoeft te maken: de meelvoorziening. Het blijkt, nu het project zich in een vergevorderd stadium bevindt, dat het verkrijgen van meel, als particuliere bakkerij in Roemenië, met onzekerheden gepaard gaat. Door de corruptie en de erfenis van het oude politieke systeem hebben de voormalige staatsbakkerijen voorrang bij de meelverdeling. Daarbij komt dat de plaatselijke molenaars een dermate slechte reputatie hebben dat de nieuwe bakkerij zich genoodzaakt ziet het graan zelf te vermalen. Namens bakker v.d.Bijl richt ik dan ook nu aan mijn collega molenaars het verzoek bij te dragen in de inrichting van een bescheiden maalinrichting voor bloem.

Voor "het produktielijntje" zoeken we een schoner of wanmolentje, een kleine menger, een plotter of wals, een kleine maalstoel en een zeefapparaat voor bloem. Verder nog wat klein gereedschap zoals scherp-hamers, steekwagen, zakken, weegschaal, etc.

Mocht u iets van bovenstaande apparatuur hebben en af willen staan of willen verkopen of suggesties willen aandragen, dan kunt u contact opnemen met:

molenaar Jan Tollenaar,
molen de Zwaluw Birdaard
tel/fax 05196-2310 of 2342
banknummer
"Aktie bakkerij Roemenië"
29 66 61 538 (Frieslandbank)

Wie helpt?

problemen. Eén van de eerste levensbehoefte is goed voedsel en brood is daar hét volksvoedsel. Alleen de productie van graan, de verdeling, de vermalen en de broodbereiding verlopen na de revolutie chaotisch. Er zijn vaak tekorten, afgewisseld met slechte kwaliteiten. Vandaar de roep naar het Westen om in dit geval een plaats van een bakkerij te voorzien voor het o zo benodigde dagelijks brood.

Uw succes
wordt mede
bepaald door
een goede
kwaliteits-
zak

WALKI

Sacks B.V.

Postbus 110
1135 ZK EDAM
Tel. 02993-71451

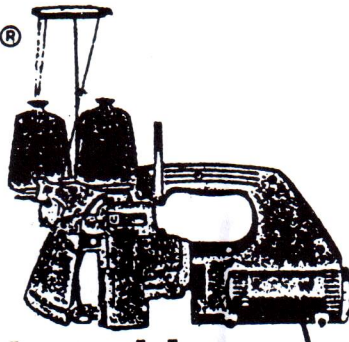
Voor meelzakken
en zakband
naar

**Van Randeraad's
Zakkenhandel**

Zuidzijde 118 a
2411 RW BODEGRAVEN
Telefoon (01726) 16139
's Avonds na 18.00 uur:
telefoon (03488) 8614

Union Special®

Fa. DENA •
Postbus 209
8250 AE Dronten
Telefoon 03210 - 187 26
Telefax 03210 - 187 28

**zakkennaaimachines
onderdelen en garens**

Vele soorten hardhout o.a.

**AZIJNHOUT
GROENHART
POKHOUT**

AMSTERDAMSCH
FIJNHOUTHANDEL
Minervahavenweg 14
1013 AR Amsterdam
tel. 020-828079